

Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelma 2024-2028

Toimintaohjelman tausta ja nykytila

THL: Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaattorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi (2022)

- Jokaisella ihmisellä on perustavanlaatuinen oikeus turvalliseen ja väkivallattomaan elämään
- Kansainväliset ihmisoikeussopimukset sekä Suomen perustuslaki edellyttävät julkiselta vallalta aktiivisia toimia tämän perusoikeuden toteutumiseksi ja yksilön suojelemiseksi väkivallalta
- Ohjeet sisältävät suosituksen koordinaattorakenteen muodostamisesta hyvinvointialueelle sekä lähisuhdeväkivallan suunnitelmallisen ehkäisytönn järjestämisestä osana hyvinvoinnin-, terveyden- ja turvallisuuden edistämisen kokonaisuutta
- Jatkosuositukset julkaistu 04/2024: [Lähisuhdeväkivallan vastaisen työn rakenteita tulee vahvistaa - suosituksia nykytilan korjaamiseksi \(julkari.fi\)](https://julkari.fi/record/urn:isbn:978-95-26-43032-3)

Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaattiorakenne Etelä-Pohjanmaalla

- Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä on väkivallan vastaisen työn ylin strateginen työryhmä, joka valmistelee lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelman neljän vuoden jaksoissa
- Toimintaohjelma sisällytetään osaksi muita hyvinvointialueen strategisia asiakirjoja
- Väkivaltatyön koordinaattori ja Barnahus-koordinaattorit huolehtivat toimintaohjelman toimeenpanon suunnittelusta ja koordinoinnista monialaisessa yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa
 - Väkivaltatyön koordinaattori on Hyvinvoiva Etelä-Pohjanmaa –hankkeen rahoituksella sijoitettu sosiaali- ja kriisipäivystykseen 2023-2024
- Barnahus-hanke toimii Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella vuosina 2022-2025 (2026)
 - *Barnahus-mallissa tehostetaan lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen selvitysprosesseja sekä väkivaltaa kokeneiden lasten tukea ja hoitoa. Suuntaviivana toimivat eurooppalaiset [Barnahus-standardit](#).*
- Väkivaltatyön koordinaattori ja Barnahus-koordinaattorit muodostavat yhteisen hyvinvointialueen väkivaltatyön tiimin

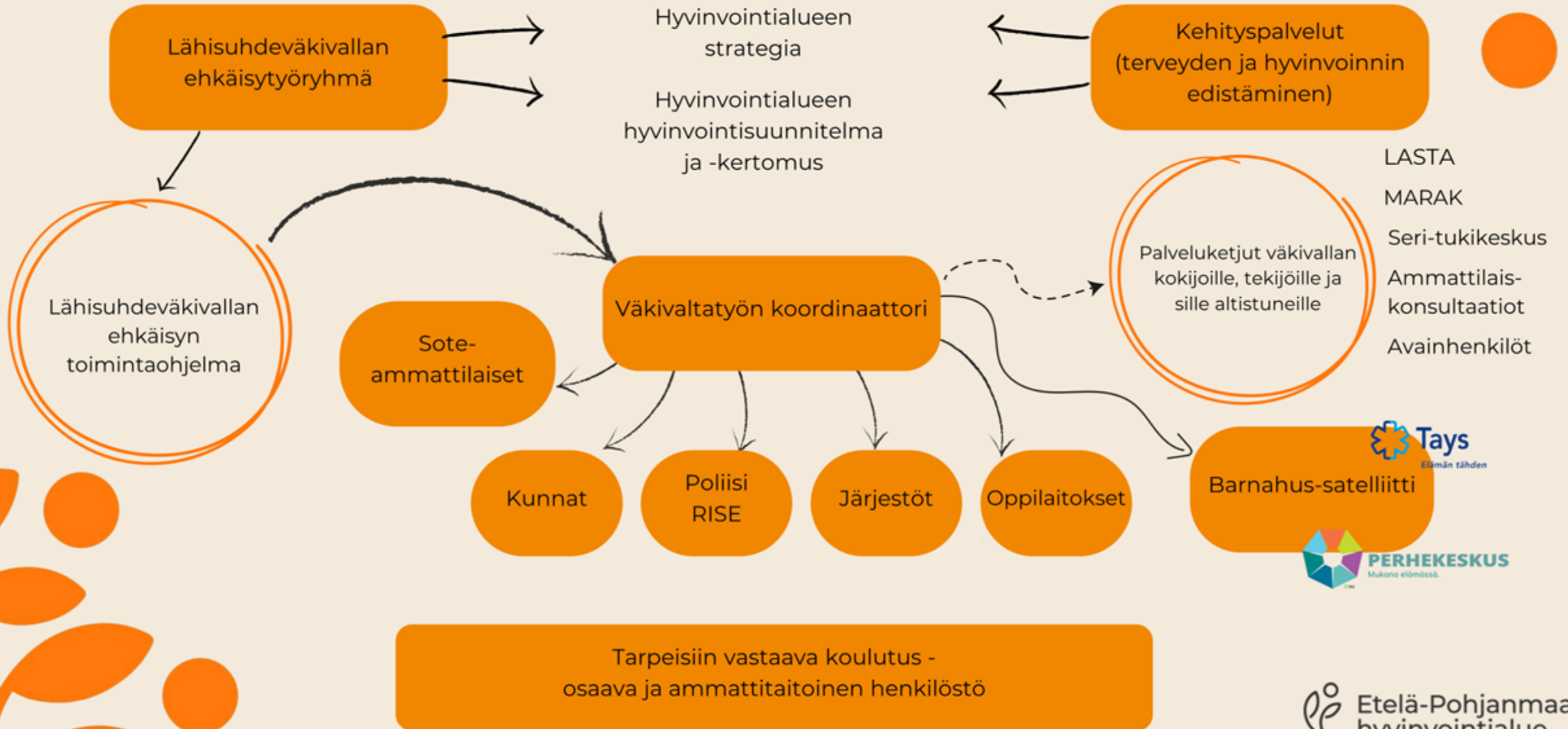

Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän kokoonpano

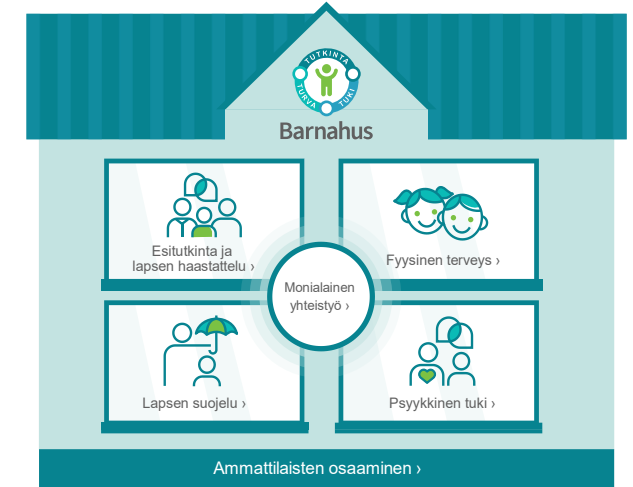
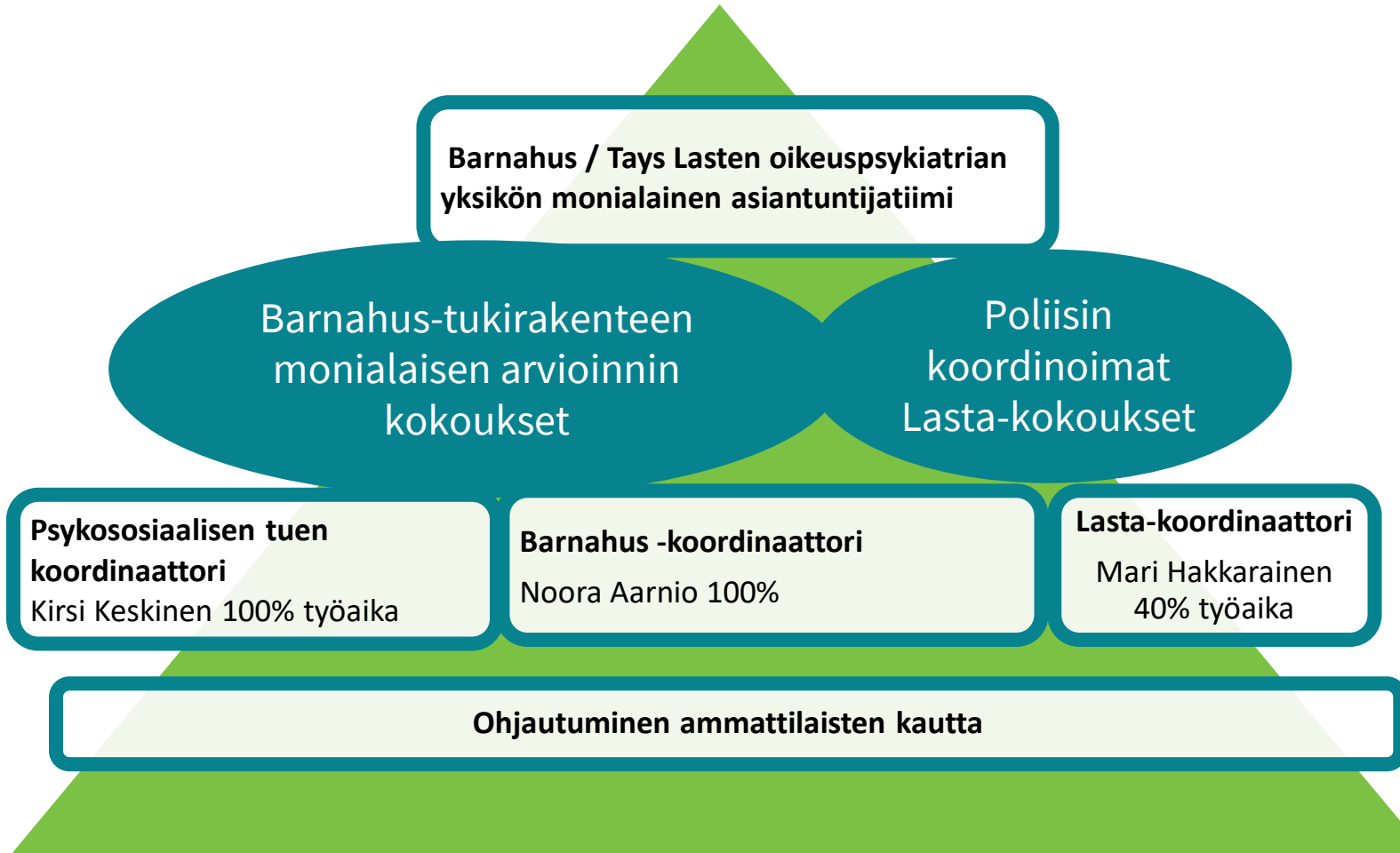
- Kirsti Kähärä, lääketieteen professiojohtaja, johtajaylilääkäri
- Kaija-Riitta Suonsyrjä, hoitotieteen professiojohtaja, johtajaylihoitaja
- Tanja Penninkangas, sosiaalityön professiojohtaja, sosiaalijohtaja
- Tiina Perä, terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toimialuejohtaja
- Carita Liljamo, terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toimialueylihoitaja
- Päivi Saukko, perhe- ja sosiaalipalveluiden toimialuejohtaja
- Tarja Palomäki, ikäihmisten palveluiden toimialuejohtaja
- Meri Ala-Huikku, kehittäjäsosiaalityöntekijä/väkivaltatyön koordinaattori, HEP-hanke
- Terhi Kimpimäki, kehittämissuunnittelija, Kehityspalvelut
- Noora Aarnio, Barnahus-koordinaattori, Barnahus-hanke
- Juha Järvelin, Pohjanmaan poliisilaitos
- Sari Tumelius, Etelä-Pohjanmaan Ensi- ja turvakotiyhdistys
- Sini Kirvesmäki, kokemusasiantuntija

Koordinaattorirakennekuvaus lähisuhdeväkivallan ehkäisemisestä Etelä-Pohjanmaalla

Barnahus-satelliitti Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2024

- Yhteinen tiedonmuodostus
- Vaihtoehtoisten selitysten pohdinta (hypoteesityöskentely)
- Asiantuntijuuden jakaminen
- Lapsen ja perheen tueksi suunnitelma
- Työntekijöiden tukeminen
- Työskentelyn arviointi

Sisällys

[Johdanto](#)

[Väkivallan muodot](#)

[Lähisuhdeväkivallan kustannukset](#)

[Väkivaltaan liittyvä kansallinen lainsäädäntö](#)

[Velvoittavat ihmisoikeussopimukset ja direktiivit](#)

[Tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit sekä vastuutahot](#)

[Valmisteilla olevat lainsäädäntöuudistukset](#)

[Viestintä ja vaikuttamistyö](#)

[Toimintaohjelman käsittely, päivittäminen ja seuranta](#)

[Tilastot](#)

[Lähteet](#)

Johdanto 1/2

- Väkivallalla tarkoitetaan vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista siten, että tämä kohdistuu toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään ja että tämä johtaa tai voi johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen, perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen tai kuolemaan (WHO; Bildjuchkin ym. 2020))
- Väkivallalle altistumisella puolestaan tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilö tai henkilöryhmä joutuu elämään väkivaltaisessa ympäristössä tai kokemaan lähisuhteissaan väkivallan pelkoa tai seurauksia (Bildjuchkin ym. 2020)
- Lähisuhdeväkivallassa tekijä kohdistaa väkivallan itselleen läheiseen henkilöön, kuten nykyiseen tai entiseen puolisoon, lapseen, seurustelukumppaniin, sisarukseen tai muuhun perheenjäseneseen. Lähisuhdeväkivalta voi olla fyysistä, henkistä (ml. vaino), seksuaalista, taloudellista, digitaalista, välineellistä, kemiallista ja laiminlyöntiä, sekä olla sidoksissa kulttuuriin, kuten uskontoon tai kunniaan liittyvää väkivaltaa (Bildjuchkin ym. 2020)

Johdanto 2/2

- Suomi on EU:n toiseksi turvattomin maa naisille - lähisuhdeväkivalta on Suomen kansantauti (Kivelä 2020; Yle uutinen 21.1.2020)
- 75% 16-74-vuotiaista suomalaisista on kokenut henkistä, fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa (Siltala ym., 2022)
 - 30% viimeisen viiden vuoden aikana parisuhdeväkivaltaa kokeneilla oli kotona alaikäisiä lapsia (Siltala ym., 2022)
- Parisuhdeväkivalta on usein toistuvaa; 54% väkivaltaa kokeneista naisista kertoi, että väkivaltaa on suhteessa toistuvasti, 16% jatkuvasti (Tilastokeskus 2021)
- 16-17-vuotiaista tytöistä 36% on ollut parisuhteessa ja 45% heistä on kokenut seurusteluväkivaltaa (Siltala ym., 2022)
- Suomessa kuolee vuosittain 20-30 ihmistä parisuhdetapon seurauksena (Suonpää ym., 2023)

Väkivallan muodot

- **Fyysinen väkivalta** (töniminen, lyöminen, potkiminen, tukistaminen, raapiminen yms.)
- **Henkinen väkivalta** (alistaminen, kontrollointi, nimittely, sosiaalisen kanssakäymisen rajoittaminen, voimakas mustasukkaisuus yms.)
- **Seksuaaliväkivalta** (seksuaalinen häirintä, verkkovälitteinen seksuaaliväkivalta, raiskaus, raiskauksen yritys, painostaminen seksiin, seksuaalisella väkivallalla uhkailu, ehkäisyn kieltäminen yms.)
- **Kaltoinkohtelu tai laiminlyönti** (esim. lapsen, vammaisen tai vanhuksen jättäminen vaille hoitoa, apua tai huolenpitoa tilanteessa, jossa hän on ollut niistä riippuvainen, toisen vahingoittaminen lääkkeillä, kemikaaleilla, liuottimilla yms.)
- **Taloudellinen väkivalta** (itsenäisen rahankäytön estäminen, pakottaminen omien rahojen antamiseen toiselle, työnteon häiritseminen, pikavippien ottaminen toisen nimiin/velkauttaminen yms.)
- **Kulttuuriin, kunniaan tai uskontoon liittyvä väkivalta** (uskonnolliseen vakaumukseen pakottaminen, väkivallalla uhkailu uskontoon tai kulttuuriin viittaamalla, itsemääräämisoikeuden tai koskemattomuuden loukkaaminen/rajoittaminen, tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen, pakkoavioliitto yms.)
- **Digitaalinen väkivalta** (teknologian hyödyntäminen häirinnässä, kontrolloinnissa, tarkkailussa ja seurannassa)
- **Vaino** (ei-toivottua, tarkoituksellista ja toistuvaa seuraamista ja häiritsemistä, joka aiheuttaa kohteessa pelkoa ja ahdistusta)

Lähisuhdeväkivallan kustannukset

- Naisten kokema fyysinen lähisuhdeväkivalta aiheuttaa julkiselle terveydenhuollolle 150 miljoonaa ja henkinen väkivalta 861 miljoonaa euroa lisäkustannusta joka vuosi
- Yhden lähisuhdeväkivallan uhrin lisäkustannus terveydenhuollolle on 1024€/vuosi ja kustannukset jatkuvat kuuden vuoden ajan
 - Kustannukset sisältävät perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon käynnit sekä psyykelääkkeiden käyttömäärät ja kustannukset
 - Kustannuksiin ei sisälly yksityisten terveystalveluiden tai työterveyshuollon käyntejä eikä epäsuoria väkivallan kustannuksia, kuten sairauslomaa tai työkyvyttömyyttä
 - Kustannukset lähtevät laskuun siitä hetkestä, kun henkilö tunnistetaan lähisuhdeväkivallan uhriksi
 - Elämänsä aikana lähisuhdeväkivaltaa kokeneet olivat merkittävästi tyytymättömämpiä saamaansa palveluun kuin ei lähisuhdeväkivaltaa kokeneet (Siltala ym., 2022)
- Etelä-Pohjanmaalla lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden määrästä laskettuna lisäkustannukset terveydenhuollolle ovat noin **11,9 miljoonaa** euroa vuodessa
- Parisuhdeväkivaltaa kokeneilla kustannukset olivat sosiaalipalveluissa 60-90% ja oikeuspalveluissa (ml. poliisi) 70% korkeammat kuin ei parisuhdeväkivaltaa kokeneilla
- Lapsuudessa koettu väkivalta näkyi aikuisuudessa 50% korkeampina sosiaali- ja oikeuspalveluiden kustannuksina (Siltala ym., 2022)
- Lapsen sijoittaminen vuodeksi laitokseen maksaa hyvinvointialueelle **90 000e**, ammatilliseen sijaisperhekotiin **65 000e** (Heino ym., 2016)
 - Sijoituksen hinta on noussut vuodesta 2016 vuorokausihinnan ollessa nyt noin 100 euroa enemmän; lapsen sijoittaminen vuodeksi laitokseen maksaa hyvinvointialueelle arvioiden **127 750e, noin 350e/vrk perusyksikössä** (Pajaniemi Janne, sähköposti 8.1.2024)

Väkivaltaan liittyvä kansallinen lainsäädäntö

- Sosiaalihuoltolaki – oikeus palveluihin, ilmoitusvelvollisuus, viranomaisten välinen yhteistyö
- Lastensuojelulaki – lapsen etu (turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden huomioiminen), ilmoitusvelvollisuus, ilmoitusoikeus
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta - suojeltava lasta kaikenlaiselta väkivallalta
- Terveydenhuoltolaki – terveyden ja turvallisuuden edistäminen
- Potilaslaki – ilmoitusvelvollisuus
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki – oppilaiden suojelu väkivallalta
- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (380/2009) – seksuaaliväkivallan ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista – sosiaalisen turvallisuuden varmistaminen, ilmoitusvelvollisuus
- Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta
- Laki lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä - tutkimus ja haitan arviointi (TAYS)

- Rikoslaki (sis. vainoaminen)
- Turvakotipalvelulaki – lähisuhdeväkivallan määritelmä, turvakotipalvelut
- Varhaiskasvatuslaki – lapsen suojelu väkivallalta
- Esitutkintalaki
- Laki lähestymiskiellosta

Velvoittavat ihmisoikeussopimukset ja direktiivit

- Istanbulin sopimus (53/2015)
- YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus, "naisten oikeuksien sopimus" (68/1986)
- Lantaroten sopimus (88/2011)
- YK:n lasten oikeuksien sopimus (60/1991)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta (2024/1385)

Naisiin kohdistuva väkivallan ja perheväkivallan ehkäiseminen – Istanbulin sopimus

- Istanbulin sopimuksena tunnettu Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tuli Suomen osalta voimaan elokuussa 2015
- Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan estäminen ja ennakoiva puuttuminen ovat keskeisessä asemassa Istanbulin sopimuksessa
- Sopimus sisältää useita velvoitteita, joilla tähdätään ihmisten asenteiden muuttamiseen, sukupuolistereotyyppioiden murtamiseen ja tietoisuuden lisäämiseen väkivallan eri ilmenemismuodoista
- Sopimus velvoittaa viranomaisia muun muassa tekemään valistustyötä naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi sekä sisällyttämään virallisiin opetussuunnitelmiin kaikilla koulutustasoilla opetusmateriaalia, joka käsittelee esimerkiksi naisten ja miesten välistä tasa-arvoa, sukupuolirooleja, keskinäistä kunnioitusta, väkivallatonta ristiriitojen ratkaisemista henkilösuhteissa, sukupuoleen perustuvaa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja oikeutta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen
- Lisäksi sopimus velvoittaa antamaan asianmukaista koulutusta sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien väkivallantekojen uhrien ja tekijöiden parissa toimiville ammattihenkilöille
- Sopimuksessa on myös viranomaisten riskinarviointivelvoite kun väkivalta tulee tietoon. Viranomaisen velvollisuus on arvioida väkivallan uusiutumisen riskiä ja uhrin kuolemanvaaraa sekä tarjoamaan turvallisuutta lisääviä toimenpiteitä yhteensovitetuin toimin.
- Sopimus velvoittaa tarjoamaan myös väkivallan tekijöille hoito-ohjelmia, joiden tarkoituksena on estää väkivallantekijöitä, erityisesti seksuaalirikollisia, uusimasta rikoksiaan.
- Suomessa on voimassaoleva Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022-2025, jonka tavoitteena on lisätä tietoa ja ymmärrystä naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja perheväkivallasta sekä väkivallan eri muodoista sukupuolten tasa-arvoon liittyvänä yhteiskunnallisena, kulttuurisena ja rakenteellisena ongelmana.
- Sopimusta sovelletaan Suomessa myös tyttöihin, poikiin ja miehiin.
- Sopimuksen toimeenpanoa valvoo GREVIO, joka on vuonna 2019 lausunnossaan todennut, ettei Suomessa tehdä riittävästi väkivallan ehkäisytyötä; puutteita on väkivallan tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa, sukupuolinäkökulman korostamisessa ja poikkihallinnollisessa sekä moniammatillisessa yhteistyössä.

Naisten oikeuksien sopimus

YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus

- Sopimus on tullut Suomessa voimaan 1986 ja sitä on täydennetty 1992 suosituksella, jonka mukaan syrjinnän käsite sisältää myös naisiin kohdistuvan väkivallan. Sopimuksen täytäntöönpanoa valvoo CEDAW.
- Sopimuksen tavoitteena on edistää ihmisoikeuksien tasa-arvoista toteutumista naisten osalta
 - Sopimukseen liittyneen valtiot ovat velvoitettuja kehittämään kansallista lainsäädäntöään naisiin kohdistuvan syrjinnän poistamiseksi. Valtioilla on myös velvollisuus muuttaa kulttuurisidonnaisia tapoja naisten aseman parantamiseksi.
- Sopimus sisältää säännöksiä muun muassa kansalaisuudesta, koulutuksesta, työelämään osallistumisesta, terveydenhuollosta ja naisten taloudellisista oikeuksista. Sopimuksen keskeinen lähtökohta on naisiin kohdistuvan syrjinnän kieltäminen.
- Naisiin kohdistuvan väkivallan raportointi on Suomessa yhdenvertaisuusvaltuutettu. Vuonna 2022 CEDAW-raporttiin on kirjattu yhdenvertaisuusvaltuutetun huomio lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn koordinaattorakenteiden puutteesta:
 - *Raportointi on huolissaan väkivallan ehkäisyyn liittyvien institutionalisoitujen rakenteiden puuttumisesta sekä yhteistyön ja koordinaation riittämättömyydestä naisiin kohdistuvan sukupuolistuneen väkivallan uhreille tarkoitetuissa palveluissa.*

Lapsen oikeus väkivallattomaan elämään

Lanzaroten sopimus, Väkivallaton lapsuus, lapsistrategia, YK:n lasten oikeuksien sopimus

- Suomessa on voimassaoleva Lanzaroten sopimuksen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022-2025 sekä laajempi Väkivallaton lapsuus –toimenpidesuunnitelma vuosille 2022-2025 ja kansallinen lapsistrategia
- 0-17-vuotiaisiin lapsiin ja nuoriin kohdistuvan seksuaaliväkivallan vastaisen **Lanzaroten sopimuksen** toimeenpanosuunnitelma on jaettu kolmen teeman alle: väkivallan ennaltaehkäisy, lasten suojeleminen väkivallalta sekä kansallisen ja kansainvälisen yhteistoiminnan edistäminen seksuaalista riistoa ja seksuaaliväkivaltaa vastaan. Suunnitelmassa on kiinnitetty huomiota ennaltaehkäisyyn kaikissa tilanteissa ja pyritty vaalimaan toivoa, jota on olemassa vaikealta tuntuvissakin tilanteissa.
- **Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma** koostuu neljästätoista eri luvusta, jotka käsittelevät henkisen ja fyysisen väkivallan sekä seksuaaliväkivallan ehkäisyä kolmesta eri näkökulmasta: ennaltaehkäisyyn, haittojen minimoimiseen ja varsinaisen hoidon perspektiivistä, pääpainon ollessa ennaltaehkäisyssä. Suunnitelmassa on pyritty huomioimaan väkivallan suhteen erityisen haavoittuvassa asemassa olevien lasten tilanteeseen liittyviä kysymyksiä sekä joitakin ajankohtaisia erityiskysymyksiä. Suunnitelma korostaa monialaisen yhteistyön tärkeyttä.
- **Lapsistrategian** toimeenpanosuunnitelmassa todetaan myös, että *Barnahus-mallin* laajentaminen on omiaan parantamaan väkivaltaa tai seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneiden lasten asemaa ja kehittämään parhaita käytäntöjä lapsiin kohdistuvien rikosepäilyjen tutkintaprosesseihin
- **YK:n lasten oikeuksien sopimus** velvoittaa Suomea suojelemaan lapsia kaikelta väkivallalta ja hyväksikäytöltä
 - *Artikla 19: Lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta ja hyväksikäytöltä.*
 - *Artikla 34: Lasta on suojeltava kaikenlaiselta seksuaaliselta hyväksikäytöltä.*
 - *Artikla 36: Lasta on suojeltava kaikelta hyväksikäytöltä.*
 - *Artikla 37: Lasta ei saa kiduttaa. Lasta ei saa rankaista julmalla tai halventavalla tavalla. Lapsen vapauden riistoa saa käyttää vasta viimeisenä keinona ja tällöin lasta on kohdeltava inhimillisesti ja hänen ikänsä huomioiden.*
 - *Artikla 39: Väärinkäytösten uhriksi joutunutta lasta on autettava toipumaan ja hänen sopeutumistaan yhteiskuntaan on edistettävä.*

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta

- Direktiivin tarkoituksena on luoda kattava kehys naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi tehokkaasti kaikkialla unionissa
- Tätä varten siinä vahvistetaan ja otetaan käyttöön toimenpiteitä seuraavien alojen osalta: asiaan liittyvien rikosten ja seuraamusten määrittely, uhrien suojeleminen ja oikeussuojan saatavuus, uhrien tukeminen, tehostettu tiedonkeruu, ennaltaehkäisy (primaari-, sekundaari- ja tertiaarivaiheen ennalta ehkäisevät toimenpiteet), koordinointi ja yhteistyö
- Direktiivissä tunnustetaan verkkovälitteinen naisiin kohdistuva väkivalta ja vaino ja painotus uhrin oikeuksien suojelemiseen näissä rikoksissa, kuten myös erityisesti seksuaaliväkivallassa, naisen sukuelinten silpomisessa ja pakkoavioliitossa
 - Seri-tukikeskusten roolia korostetaan
- Direktiivissä tuodaan esiin, että vanhempien väliselle väkivallalle altistunut lapsi on myös uhri. Kun tämä tunnustetaan, voidaan ottaa merkittävä askel näiden perheväkivallan seurauksena kärsivien lasten suojelemiseksi.
- Moniperusteista syrjintää kohtaavilla uhreilla on kohonnut riski kokea väkivaltaa. Moniperusteista syrjintää kohtaavien uhrien olisi sen vuoksi saatava erityistä suojelemaa ja tukea (esim. vammaiset, maahanmuuttaneet, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, ikääntyneet)
- Väkivallan tekijöille (myös seksuaaliväkivallan) tulee olla saatavilla interventio-ohjelmia
- Systemaattinen riskinarviointi- ja riskien hallinta korostuu, myös seksuaaliväkivallan uhreille

Petteri Orpon hallitusohjelma – Torjutaan väkivallan eri muotoja

- Väkivallan eri muotoja torjutaan määrätietoisesti ja monin keinoin
- Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa torjutaan vahvistamalla ennaltaehkäisyä ja tunnistamista erityisesti viranomaisissa, kunnissa ja hyvinvointialueilla
- Lisätään edellytyksiä tunnistaa ja puuttua poikiin ja miehiin kohdistuvaan väkivaltaan
- Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyä ja tunnistamista vahvistetaan erityisesti viranomaisissa, kunnissa ja hyvinvointialueilla
- Lisätään uhrien tietoisuutta mahdollisuuksista saada suojelua ja turvaa
- Turvakotien ja raiskauskriisikeskusten palveluiden saavutettavuutta pyritään vahvistamaan
- Tunnistetaan ja torjutaan kunniaan liittyvää väkivaltaa
- Perhe- ja lähisuhdeväkivallan sovittelusta pääsääntöisesti luovutaan
- Työtä väkivallattoman lapsuuden turvaamiseksi jatketaan. Lapseen kohdistuvan seksuaaliväkivallan tapauksissa varmistetaan lapsen edun mukainen tutkinta ja monialainen tuki eri viranomaisten yhteistyönä.
- Hallitus arvioi kuntia ja hyvinvointialueita velvoittavan lainsäädännön tarvetta väkivallan ehkäisyyn ja väkivallan vastaisen työn rakenteiden vahvistamisessa

Tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit sekä vastuutahot 1/2

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutaho
Lähisuhdeväkivalta (ml. lapsiin kohdistuva väkivalta) vähenee Etelä-Pohjanmaalla	<p>Hyvinvointialueelle on määritelty palvelupolut väkivallan tekijöille ja kokijoille sekä väkivaltaa kokeneille lapsille</p> <p>Hyvinvointialueella on ajantasaiset toimintaohjeet ammattilaisille</p> <p>Yhdyspinnoista lähisuhdeväkivallan osalta on sovittu kuntien ja kolmannen sektorin kanssa</p>	<p>Terve Suomi – kysely 2024, 2026, 2028 Kouluterveyskysely 2025, 2027</p> <p>Kyselyn toteuttaminen ammattilaisille toimintaohjeiden ja palvelupolkujen käytöstä v. 2028</p> <p>Yhdyspintas suunnitelma tehty K/E</p>	<p>Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä Väkivaltatyön koordinaattori Barnahus-koordinaattori</p>
Lähisuhdeväkivaltaa tunnistetaan paremmin hyvinvointialueella	<p>Hyvinvointialueella on väkivallan puheeksi oton menetelmä ja sen käyttöä seurataan</p> <p>Hyvinvointialueella toimii koulutettuja avainhenkilöitä</p>	<p>SosiaaliLifecaressa täytetyt lähisuhdeväkivaltakokemusten arvio- sekä MARAK-riskinarviointilomakkeet</p> <p>Lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomaketta täytetty terveydenhuollossa (Lifecare)</p> <p>Koulutettujen avainhenkilöiden määrä</p>	<p>Väkivaltatyön koordinaattori</p>
Hyvinvointialueella toimii monialaisia toimintamalleja oikea-aikaisen tuen varmistamiseksi ja viiveiden vähentämiseksi	<p>MARAK-toimintamallia jatkokehitetään ja vahvistetaan maakunnallisena palveluna</p> <p>MATAC-mallin mukainen lähisuhdeväkivallan tekijöiden monialainen toimintamalli aloitetaan YTA-alueella</p> <p>LASTA-mallin juurruttaminen</p>	<p>MARAK-asiakkuudet paikkakunnittain</p> <p>MATAC-mallinnus tehty K/E MATAC-asiakkaat Etelä-Pohjanmaalta</p> <p>LASTA-kokouksissa käsitellyt asiakkaat</p>	<p>MARAK-puheenjohtaja</p> <p>Väkivaltatyön koordinaattori</p> <p>Barnahus-koordinaattorit</p>

Tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit sekä vastuutahot 2/2

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuutahot
Hyvinvointialueella huomioidaan erityisryhmät väkivallan vastaisessa työssä (sijaishuollossa olevat lapset, romanit, ikäihmiset, vammaiset (ml. lapset), maahan muuttaneet)	Perustetaan määräaikaista työryhmiä erityisryhmittäin	Ryhmiä toiminta ja tuotokset	Väkivaltatyön koordinaattori Barnahus-koordinaattorit
Ammattilaiset saavat koulutusta ja tukea väkivallan eri osapuolten kohtaamiseen ja arviointiin huomioiden väkivaltaan liittyvät OT-tasoiset erityiskysymykset	Järjestetään tarpeenmukaisia koulutuksia ja infotilaisuuksia hyvinvointialueella Väkivaltateemaisten verkkokoulujen suorittamisesta sovitaan palveluyksiköittäin	Koulutusten osallistujamäärät ja palautteet	Väkivaltatyön koordinaattori Barnahus-koordinaattori
	Juurrutetaan konsultaatioiden koordinaattorityö pysyväksi toiminnaksi	Konsultaatioiden määrä ja palaute	
Hyvinvointialueella on käytössä näyttöön perustuvia menetelmiä sekä riittävää psykososiaalista tukea väkivallan aiheuttamien oireiden hoitamiseen ja ennaltaehkäisyyn	Näyttöön perustuvien menetelmien koordinaatioryhmän perustaminen Psykososiaalisen hoidon ja tuen koordinointi	Näyttöön perustuvien menetelmien koulutettujen määrä Koordinaatioryhmä perustettu K/E Näyttöön perustuvien menetelmien käyttö sekä hoidon ja tuen koordinointi; asiakasmäärä ja palaute	Koordinaatitaho selvitettävä
Lähisuhdeväkivallan vastainen työ on suunnitelmallista ja koordinoitua (HUOM. valmisteilla oleva Barnahus-laki ja Orpon hallitusohjelmassa selvitettävä rakennelaki)	Hyvinvointialueella toimii vakituisesti päätoiminen lähisuhdeväkivallan ehkäisyydestä vastaava koordinaattori Barnahus-satelliitin toiminta juurrutetaan pysyväksi toiminnaksi hyvinvointialueella	Vakanssien määrä väkivaltatyössä	Aluevaltuusto

Valmisteilla olevat lainsäädäntöuudistukset

- Valmisteilla on ns. ”Barnahus-laki”, jossa säädetään:
 - Suositellut toimintatavat lapsiin kohdistuneiden rikosten esikäsittelyn järjestämiseksi
 1. Esikäsittelyn alueellinen keskittäminen
Esikäsittelyn keskittäminen tukee yhdenvertaista päätöksentekoa, edistää sujuvaa viranomaisyhteistyötä ja mahdollistaa tutkijoiden keskittymisen esitutkintaa vaativiin tapauksiin.
 2. SOTE-koordinaattorien hyödyntäminen poliisin apuna taustatietojen kartoittamisessa
Taustatietokartoituksen tekeminen moniammatillisesti parantaa sekä kerättyjen tietojen laatua että tehostaa toimintaa vähentämällä poliisin työkuormaa.
 3. Koordinaattorien sijoittaminen fyysisesti poliisiasemille lapsirikostutkinnan yhteyteen
Koordinaattorien sijainti lapsirikostutkinnan yhteydessä tukee joustavaa ja matalan kynnyksen yhteistyötä ja edistää tiedonvaihtoa. Sijainti lapsirikostutkinnan yhteydessä mahdollistaa koordinaattorien hyödyntämisen taustatietokartoituksen lisäksi myös laajemmin mm. tiedonvälityksessä, tuen ja hoidon koordinoinnissa sekä lapsen ja perheen tukemisessa.
 4. Säännöllisten moniammatillisten seulapalaverien hyödyntäminen lapsen edun mukaisimman etenemistavan arvioimisessa
Monialaiset seulapalaverit mahdollistavat moniammatillisen arvioinnin esitutkinnan tarkoituksenmukaisuudesta myös tilanteissa, joissa virka-apupyynnölle OiPsy-yksikköön ei ole välttämättä tarvetta. Arvioinnin moniammatillisuus turvaa käsittelyn yhdenmukaisuutta ja kokonaisvaltaisuutta ja tukee tiedonvälittämistä.
 - [Lapsirikosasioiden moniammatillinen esikäsittely huomioitava lainsäädännössä](#)
- Lisäksi hallitus arvioi kuntia ja hyvinvointialueita velvoittavan lainsäädännön tarvetta väkivallan ehkäisyn ja väkivallan vastaisen työn rakenteiden vahvistamisessa, ns. rakennelaki

Viestintä ja vaikuttamistyö

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho
Asiakkaat ja ammattilaiset saavat ajankohtaista ja kiinnostavaa tietoa lähisuhdeväkivallasta	Lähisuhdeväkivallasta viestitään hyvinvointialueen some-kanavilla ja intrassa	Väkivaltatyön koordinaattori Barnahus-koordinaattorit
Asiakkaat löytävät luotettavaa informaatiota lähisuhdeväkivallasta	Hyvinvointialueen ulkoisilla verkkosivuilla olevaa lähisuhdeväkivaltasivustoa päivitetään säännöllisesti Oma-perhe ja OmaEP-alustoilta löytyy tietoa lähisuhdeväkivallasta	Väkivaltatyön koordinaattori
Alueen asukkaiden käsityksiin väkivallasta yritetään vaikuttaa ennaltaehkäisevästi	Lähisuhdeväkivallan vastainen kampanja järjestetään vuosittain yhteistyössä kuntien tai kolmannen sektorin kanssa	Väkivaltatyön koordinaattori

Toimintaohjelman käsittely, päivittäminen ja seuranta

- Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelma on hyväksytty Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen henkilöstö- ja kehittämislautakunnassa 5.6.2024
- Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelma on hyväksytty Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluehallituksessa 13.8.2024
- Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmä vastaa tämän ohjelman toimeenpanosta ja seurannasta
- Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelmaa päivitetään vuosittain tarpeen vaatiessa (tavoitteet, toimenpiteet, mittarit)
- Seurantaa mittareiden osalta tehdään vuosittain tai kun toimenpide on toteutunut suunnitellusti
- Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelma sisällytetään osaksi hyvinvointisuunnitelmaa

Tilastot

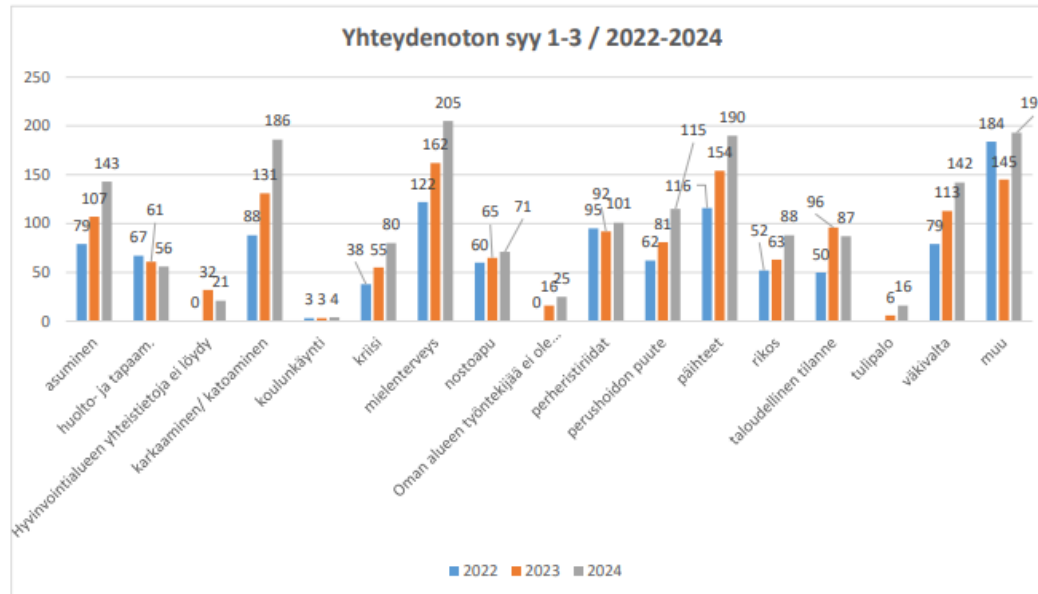
Etelä-Pohjanmaan sosiaali- ja kriisipäivystyksen väkivaltatehtävät 2013-2023

Vuosi	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Väkivalta	118	155	215	229	228	265	369	424	386	386	522

Vuonna 2023 sosiaali- ja kriisipäivystyksestä tehtiin 15 kiireellistä sijoitusta, joihin liittyi väkivalta

Etelä-Pohjanmaan sosiaali- ja kriisipäivystyksen tehtävät 1.1.-31.3.2024 vertailu 2022-2024

Yhteydenoton syy	2022	2023	2024
asuminen	79	107	143
huolto- ja tapaam.	67	61	56
Hyvinvointialueen yhteistietoja ei löydy	0	32	21
karkaaminen/ katoaminen	88	131	186
koulunkäynti	3	3	4
kriisi	38	55	80
mielenterveys	122	162	205
nostoapu	60	65	71
Oman alueen työntekijää ei ole tavoitettavissa	0	16	25
perheristiriidat	95	92	101
perushoidon puute	62	81	115
päihteet	116	154	190
rikos	52	63	88
taloudellinen tilanne	50	96	87
tulipalo		6	16
väkivalta	79	113	142
muu	184	145	193

Kiireellisiä sijoituksia väkivaltaan liittyen ajalla 1-3/2024 **4 kpl.**

Vertailu 2022-2024 ajalta tammi-maaliskuu

Lastensuojeluilmoitukset Etelä-Pohjanmaalla 2022-2023 väkivaltaluoituksilla

Syytieto	2022 (kuntia/kuntayhtymiä)	2023
Altistuminen perheristiriidoille	268 (9/9)	342
Altistuminen väkivallalle	180 (9/9)	248
Lapsen kohdistuva henkinen väkivalta	22 (+67 huolto- ja tapaamisasia) (7/9)	35 (+59 huolto- ja tapaamisasia)
Lapsen hoidon laiminlyönti/tarpeiden laiminlyönti/heitteillejätö	236 (9/9)	151
Lapsen pahoinpitely	140 (8/9)	159
Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	88 (9/9)	54
Lapsen väkivaltaisuus	205 (9/9)	164
Vakava riitely	26 (6/9)	48
Väkivalta perheessä	294 (9/9)	235
Ennakollinen ls-ilmoitus (perheväkivalta)		5
Yhteensä	1 459 (+67)	1 441 (+59)

Lähde: Pääkäyttäjä (Lifecare),
vastuuyksikköjohtaja (Abilita)

Yhteydenotto sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen ja muulla tavoin havaittu tarve 2023, lapsiperheiden palvelut ja lastensuojelu

Vireilletulotapa	2023
Yhteydenotto sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen; lähisuhde- ja perheväkivalta tai kaltoinkohtelu	9
Muulla tavoin havaittu lapsiperheiden palvelujen tarve; lähisuhde- ja perheväkivalta tai kaltoinkohtelu	22
Muulla tavoin havaittu lastensuojelun tarve; lähisuhde- ja perheväkivalta tai kaltoinkohtelu	30

Lähde: Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, tietohallinto

Ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta: sosiaalityön tarve, väkivalta 2022-2023

SosiaaliLifecare

SHL: Ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta, sosiaalityön tarve, väkivalta	2022	2023
lääkäiden palvelut (yli 65v.)	8	43 (+ 8 muulla tavoin havaittu tarve; väkivalta)
Työikäisten palvelut	23	51 (+ 6 muulla tavoin havaittu tarve; väkivalta)

Lähde: Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, tietohallinto

HUOM!

**Abilita-tietojärjestelmästä tietoa ei saatavilla
vuodelta 2022 ja 1-3/2023**

MARAK – asiakkaat 2023

- 14 asiakasta
 - Ohjannut taho: turvakoti 7, miepä-palvelut 2, terveystalvelut 1, sosiaalipalvelut 3
 - Asiakkaan kotipaikkakunta: Seinäjoki 11, maakunnan eteläinen alue 3 (ei voida eritellä yksityisyyden suojaamiseksi)

Konsultaatiot 2023

Konsultaatio	Kappaletta
Lapseen kohdistunut väkivaltaepäily-puhelinkonsultaatio	47
Monialaisen arvioinnin kokous (lapseen kohdistunut väkivalta)	25
Eroperheiden konsultaatioryhmä	4
Psykososiaalisen hoidon ja tuen koordinaatio sekä asiakastyö	21 (+13 vuodelta 2022 vielä asiakkuudessa)
Lasta-kokouksissa käsitellyiden lasten asiat (poliisin esitutkintaan liittyvä, lapseen kohdistuva väkivalta)	24 lasta-seulan läpi käynyttä lasta + 4 lapsen tiedot kerätty lasta-lomakkeella sosiaali- ja terveydenhuollosta ilman kokousta
Aikuisten välinen lähisuhdeväkivalta-puhelinkonsultaatio (alk. 08/2023)	28

Kirjatut rikosilmoitukset 2019-2022 (perheväkivalta ja lähisuhdeväkivalta)

Kunta/kaupunki	2019	2020	2021	2022
ALAJÄRVI	4	4	3	3
ALAVUS	6	4	10	5
EVIJÄRVI	5			1
ILMAJOKI	12	6	8	4
ISOJOKI		2	1	
KARIJOKI			2	
KAUHAJOKI	16	21	11	14
KAUHAVA	10	4	5	6
KUORTANE			1	
KURIKKA	13	18	14	23
LAPPAJÄRVI			1	
LAPUA	10	8	7	7
SEINÄJOKI	65	49	58	63
SOINI		1		
TEUVA	2	5	6	4
VIMPELI	2			1
ÄHTÄRI	2	2	4	4
Etelä-Pohjanmaa	147	124	131	135

Rikosilmoitus, jossa perheväkivalta- tai lähisuhdeväkivaltauudistus		
Juttu lkm	2022	2023
743 Seinäjoki	65	52
408 Lapua	9	12
301 Kurikka	22	10
145 Ilmajoki	4	6
005 Alajärvi	2	4
232 Kauhajoki	14	4
233 Kauhava	5	3
010 Alavus	5	2
300 Kuortane	0	1
989 Ähtäri	4	1
846 Teuva	4	1
052 Eviijärvi	1	1
934 Vimpeli	1	1
759 Soini	0	0
151 Isojoki	0	0
218 Karijoki	0	0
403 Lappajärvi	0	0
Summa	139	99

Lapsiin kohdistuva väkivalta – kirjatut rikosilmoitukset 2022-2023

Nuoret asianomistajat			
Ilmoitettu asianomistajat tapauksina		2022	2023
Alle 15	PAHOINPITELY	148	172
	LIEVÄ PAHOINPITELY	44	39
	TÖRKEÄ PAHOINPITELY	2	5
	PAHOINPITELYN YRITYS	0	2
	MURHAN YRITYS	1	0
	TAPON YRITYS	0	1
	Summa	195	219
15-17	PAHOINPITELY	86	101
	LIEVÄ PAHOINPITELY	18	23
	TÖRKEÄ PAHOINPITELY	5	1
	TÖRKEÄN PAHOINPITELYN YRITYS	1	2
	TAPON YRITYS	0	1
	PAHOINPITELYN YRITYS	1	0
	Summa	111	128
0-17	PAHOINPITELY	234	273
	LIEVÄ PAHOINPITELY	62	62
	TÖRKEÄ PAHOINPITELY	7	6
	TÖRKEÄN PAHOINPITELYN YRITYS	1	2
	PAHOINPITELYN YRITYS	1	2
	TAPON YRITYS	0	2
	MURHAN YRITYS	1	0
	Summa	306	347
Ajo: 02.04.2024			

Etelä-Pohjanmaan turvakodin asiakkaat 2021-2023 & Ensi- ja turvakotiyhdistyksen avopalveluiden asiakkaat 2022-2023

Sukupuoli	2021	2022	2023
Nainen	79	91	93
Mies	6	11	13
Lapset	22 t + 23 p = 45	41 t + 36 p = 77	102 (lasten sukupuolta ei eroteltuna ennakkotilastossa)
Muu sukupuoli	1	1	0
Yhteensä	131	180	208

Lähde: Etelä-Pohjanmaan turvakoti

Etelä-Pohjanmaan Ensi- ja turvakotiyhdistys, avopalvelut 2022-2023

Vuosi	2022	2023
Asiakkaita	136	155

Lähde: Etelä-Pohjanmaan Ensi- ja turvakotiyhdistys

Seinäjoen Rikosuhrapäivystyksen asiakkuudet, tulossyynä lähisuhdeväkivalta 2022-2023

Tulosyy	2022	2023
Fyysinen vv: alaikäiseen kohdistunut lähisuhdeväkivalta	1	3
Fyysinen vv: alaikäiseen kohdistunut parisuhdevv	5	4
Fyysinen vv: täysi-ikäiseen kohdistunut lähisuhdevv	5	5
Fyysinen vv: täysi-ikäiseen kohdistunut parisuhdevv	47	36
Henkinen vv: uhkailu, häirintä, kiristys, lähisuhdevv	24	26
Henkirikos: tapon yritys	2	2
Henkirikos: kuolemantuottamus	1	-
Henkirikos: tappo	3	2
Lähestymiskiellon rikkominen	1	-
Lähestymiskieltoasia	14	20
Vaino	18	15
Yhteensä	121	113

Seinäjoen Rikosuhripäivystyksen asiakkuudet, tulossyynä alaikäiseen kohdistunut seksuaalirikos 2023

Tulosyy	2023
Alaikäiseen kohdistunut seri: grooming	3
Alaikäiseen kohdistunut seri: lapsen raiskaus/yritys	6
Alaikäiseen kohdistunut seri: muu	3
Alaikäiseen kohdistunut seri: raiskaus/yritys	12
Alaikäiseen kohdistunut seri: seksuaalinen ahdistelu	1
Alaikäiseen kohdistunut seri: seksuaalinen hyväksikäyttö	13
Alaikäiseen kohdistunut seri: seks.hyväksikäyttö ennen v. 2023	2
Alaikäiseen kohdistunut seri: seksuaalinen kajoaminen lapseen	2
Alaikäiseen kohdistunut seri: ei tietoa	1
Yhteensä	43

Aikuisten kokema lähisuhdeväkivalta Etelä-Pohjanmaalla 2020

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2020
Lähisuhdeväkivallan tai -uhkailun kohteeksi joutuneiden osuus (%) (2020) info ind. 5583	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	miehet	1,0
		naiset	5,9
		yhteensä	3,5
Lähisuhdeväkivallan tai -uhkailun kohteeksi joutuneiden osuus (%), 20 - 64-vuotiaat (2020) info ind. 5584		miehet	0,8
		naiset	7,9
		yhteensä	4,2
Lähisuhdeväkivallan tai -uhkailun kohteeksi joutuneiden osuus (%), 65 vuotta täyttäneet (2020) info ind. 5585		miehet	1,3
		naiset	2,6
		yhteensä	2,0

Lähde: THL Sotkanet, FinSote-tutkimus 2020

Aikuisten kokema lähisuhdeväkivalta Etelä-Pohjanmaalla 2022

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2022
Fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus (%) info ind. 3280	Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	miehet	4,8
		naiset	10,9
		yhteensä	7,7
Fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus (%), 20 - 64-vuotiaat info ind. 3281		miehet	5,7
		naiset	14,4
		yhteensä	9,7
Fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus (%), 65 vuotta täyttäneet info ind. 3282		miehet	2,9
		naiset	5,2
		yhteensä	4,1

Lähde: THL Sotkanet, Terve Suomi-tutkimus 2022

Kouluterveyskysely 2019-2023

Kokenut seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana %

Etelä-Pohjanmaa	2019	2021	2023
8.-9.lk	6,6	8,5	8,1
Ao 1.-2.lk	5,5	10,6	8,0
Lukio 1.-2.lk	6,1	7,9	6,7

Lähde: THL Sotkanet, kouluterveyskysely

Kouluterveyskysely 2019-2023

Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana %

Etelä-Pohjanmaa	2019	2021	2023
4.-5.lk	13,5	16,8	15,9
8.-9.lk	11,9	12,2	10,9
Ao 1.-2.lk	7,3	7,4	7,7
Lukio 1.-2.lk	6,6	8,3	5,4

Lähde: THL Sotkanet, kouluterveyskysely

Kouluterveyskysely 2019-2023

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana %

Etelä-Pohjanmaa	2019	2021	2023
4.-5.lk	15,3	24,3	28,8
8.-9.lk	27,2	29,6	28,8
Ao 1.-2.lk	20,7	20,9	20,7
Lukio 1.-2.lk	25,8	34,3	29,3

Lähde: THL Sotkanet, kouluterveyskysely

Lähteet

- [THL: Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi](#)
- [Väkivaltakäsitteiden sanasto \(julkari.fi\)](#)
- [Tilastokeskus 2021: Parisuhdeväkivallan kokemukset yleisiä Suomessa](#)
- [Siltala ym. 2022, Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset](#)
- [Kivelä, Salla 2020, The Documentation of Family Violence in Healthcare and the Associations of Violence on Well-Being - Trepo \(tuni.fi\)](#)
- [Suonpää, Koskela ym., 2023: Naisiin kohdistuvat parisuhdetapot - Tapahtumaketjut, taustat ja ehkäisy](#)
- [Yle uutinen 21.1.2020](#)
- [Heino ym. 2016, Lastensuojelun kustannukset ja palvelujen hinnat](#)
- [Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022-2025](#)
- [Lanzaroten sopimuksen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022-2025](#)
- [Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma vuosille 2022-2025](#)
- [Kansallinen lapsistrategia](#)
- [Direktiivi naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta](#)
- [Fadjukoff ym. 2023, Lasta-seula-malli lapsiin kohdistuvan väkivallan rikosepäilyjen selvittämisen välineenä](#)

